

dat ze hun geboortegrond vaarwel kunnen zeggen en dan gaan ze de wijde wereld in: naar de lage landen aan de Noordzee, naar 't Afrikaansche strand, naar Kaap Hoorn of naar de afgelegenste hoekjes van Nieuw Zeeland. Dat is echte Noormannenaard.

Let nu goed op, als ons troepje gaat opvliegen en luister met beide ooren om goed in uw geheugen te kunnen prenten het vlugge, welluidende klokjesachtige kwiet, kwiet, kwiet, waarmee die Kanoeten elkander toeroepen als ze voortjagen over de toppen der golven. Laat ons den heelen dag niet anders doen, dan Kanoeten opzoeken en opjagen tot hun geroep uw eigendom wordt en gij het in den nacht nog hoort door uw droomen van golfslag en brandinggeruisch.

Weken, maanden later op een heeten Julimiddag zult ge in 't drukke gewoel, waar ge uw bezigheden narent, u misschien verbeelden dien liefelijken, wilden roep weer te hooren. Welnu, dat is geen verbeelding, zie omhoog en misschien ziet ge uw strandloopers daar trekken als een fijn stofwolkje aan den blauwen hemel. En ziet ge ze niet, dan zijn zij er toch; maar vier-, vijfduizend, tienduizend meter hoog, waar gij niet meer zoudt kunnen ademen. Daar jagen ze voort in razende vlucht en onder zich zien ze de aarde en ze vinden de Noordzee maar smal, want ze zien de Hollandsche en de Norfolkische duinen met denzelfden oogopslag.

JAC. P. T.

Een buitengewone vondst.

¶ Sedert er dadelpalmen bij ons verwilderd zijn gevonden, moesten wij ons eigenlijk nergens meer over verwonderen.

Evenwel, wat de heer J. de Bruijn den 12 October j. l. al botaniseerende ontdekte, volmaakt in 't wild, op een eenzame boschplek bij Wageningen, dat slaat het dadelpalmen-record glansrijk.

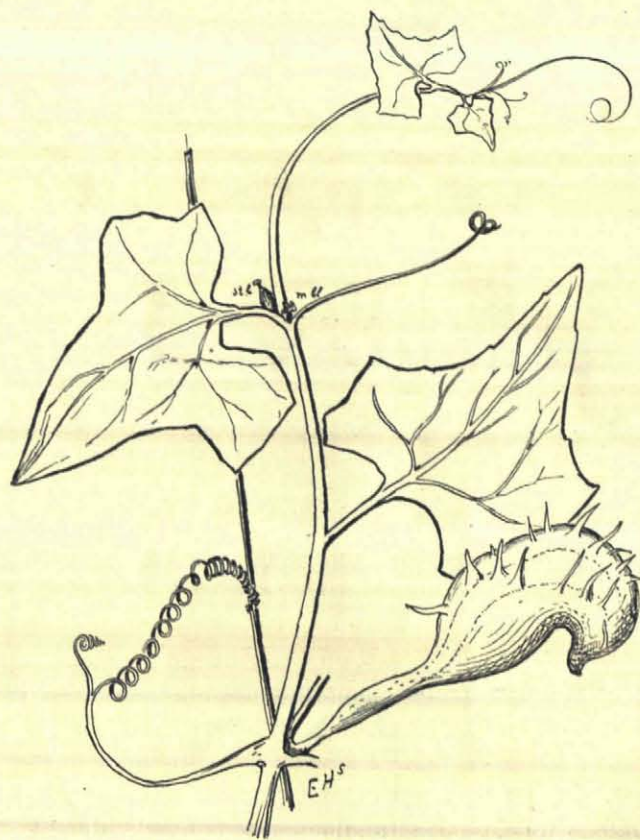
Want het kistje, dat ik den volgenden dag ontving, bleek na zorgvuldig onderzoek niets meer of minder te bevatten dan de biologisch beroemde tropische plant: *Cyclanthera explodens*, in bloei en met rijpe vrucht.

Die dadelpalmen, in 't Kruidkundig Archief en hierboven vermeld, waren waarschijnlijk niet veel meer dan uitgelopen dadelpitten, de warmte van een bladerhoop had ze doen ontkiemen; van bloem of vrucht was er natuurlijk geen sprake, zelfs niet van een stengel met bladeren; want daarvoor hadden ze al een jaartje of wat oud moeten zijn. Een dadel-palm maakt in 't eerste jaar een scheutje, dat merkwaardig veel één enkel grassprietje lijkt.

Maar die *Cyclanthera* bloeit bij ons in de open lucht, en op den kouden grond, en draagt vrucht en beslaat een oppervlakte van 5 Meters in omtrek! Geen haar op ons hoofd, dat er aan denkt, al dadelijk van een nieuwe Nederlandsche plant te spreken. Over die dwaasheid zijn we heen, we hebben genoeg leergeld betaald. Een heele boel pothoofd- en kippevoerplanten, die al lang weer verdwenen zijn, liggen ons nog te versch in 't geheugen.

Heel waarschijnlijk hebben wij hier te doen, met een plant, die door een natuurvriend op de plek van de vondst, opzettelijk is gezaaid. Hetzij dan om een proef te nemen, of zoo maar eens voor

de aardigheid; wellicht waren de zeer bijzondere biologische eigenschappen van deze plant den zaaiër bekend en wilde hij bij gebrek aan een broeikas,

Cyclanthera explodens ($\times \frac{3}{4}$).

maar eens probeeren, of ze 't ook niet op een warm beschut plekje in goeden boschgrond wilden doen.

En we denken hierbij aan een leeraar of een leerling van de Landbouwschool, die de zaden met de be-

schrijving in een brief van een kennis uit Indië heeft ontvangen. Misschien leest de *Urheber* van dit opstelletje en van 's heeren de Bruijn's en mijn blijdschap met de vondst ons tijdschrift wel. Stellig stuurt hij in dit geval even een briefje.

Meteen hooren we dan of 't al lang geleden is, dat de plant gezaaid werd, en of ze zich dus al meer dan één jaar heeft staande gehouden. En of ze zich door zich zelf op nieuw te zaaien, misschien ook verwijderd heeft van de oorspronkelijke groeiplaats.

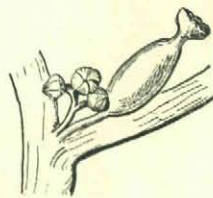
Mogelijk is dit wel; want toen ik den heer De Bruijn antwoordde dat zijn plant, die mij nog al moeite veroorzaakt had met determineeren, ongetwijfeld de bovengenoemde merkwaardigheid moest zijn, indien althans de zaden een gegolfden vleugelrand bezaten, kreeg ik den volgenden dag al eenige rijpe zaden gestuurd, welke de heer de Bruijn had verzameld, en die de determinatie boven twijfel stelden.

Het verzamelen van de rijpe zaden is anders zoo gemakkelijk niet, want onze logé uit de tropen (haar naam *explodens*, de ontploffende, wijst het al uit) heeft de aardigheid haar vrucht uit elkaar te laten springen, zoodat de zaden ver worden weggeslingerd.

Dat explodeeren gaat zoo in zijn werk:

De vrucht, zoo groot als een walnoot, is groen, als een augurkje en ook zoo gekromd, van stekels voorzien en zit op een stijven, vrij dunnen steel. In de lengte loopen over de vrucht een paar fijne streepen, van den steel tot aan den top.

Langs die naden springt de vrucht bij rijpheid open, hetzij door aanraking van dieren of door 't stooten tegen een naburigen tak. Met groot geweld slaat het deel, dat eerst binnenwaarts is gekromd, naar buiten om, het bolle gedeelte van de vrucht springt tegelijk naar de andere zijde, en deze lap krult zich verbazend snel en krachtig om, waardoor de sappige inhoud naar buiten wordt geslingerd. Nu ligt er in de vrucht tegen den gebogen vruchtwand aan gedrukt, en daardoor veerkrachtig gekromd, een toestelletje,

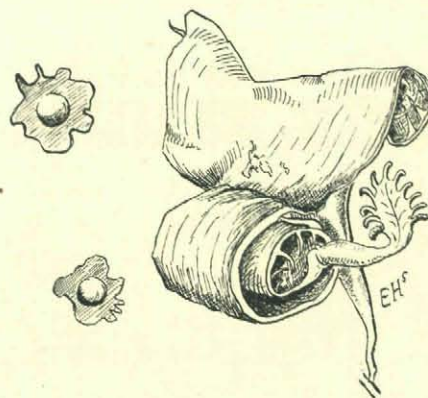

Bloem (vergroot).

dat wel wat lijkt op een armpje met een hand met veel vingers; dit is de zaaddrager; de bruine, platte zaden zitten tusschen de gekromde vingers vastgeklemd.

Bij 't ontploffen strekken zich plotseling arm en vingers, ze springen zijwaarts uit (zie 't figuur) en schieten daarbij de platte zaden meters-ver van de moederplant weg. Deze snijden de lucht met den smallen kant.

Het stukje plant, dat ik ontving en waarnaar ik de nevenstaande teekeningen heb gemaakt, droeg nog maar één niet opengesprongen vrucht; deze was bijna rijp, ik zette den steel in een glas water, om de plant frisch te houden; maar dit ging niet; de bladeren waren den volgenden dag verdord. De vrucht bleef evenwel gaaf en veerkrachtig op 't gevoel. Met een mesje maakte ik een gleufje langs

Opengesprongen vrucht van *Cyclanthera explodens*.
Links 2 zaden (nat. grootte).

een der beide naden en — daar begint de ontploffing. Niet zoo snel evenwel, bij deze nog niet rijpe vrucht, of ik kon de heele mechaniek bedaard nagaan en mij overtuigen, dat 't precies zoo toeling, als Ludwig in zijn *Biologie* het heeft beschreven.

De bloemen vallen in 't geheel niet in 't oog. Ze zijn groen van kleur, zoo groot als speldeknoopen en bijna verscholen in de oksels der jongste bladeren; er zijn één stamperbloempje, 't dikste, en een vijftal meeldraadbloempjes dicht bijeen.

Voor al de meeldraadbloempjes zijn nietig, het vijftal zit er samen op een miniem steeltje; het heele trosje, met steel en al, is niet veel meer dan twee millimeter lang; althans bij mijn exemplaar.

Heel eigenaardig is de vorm van den helmknop in zoo'n bloempje; de eenige helmdraad draagt namelijk op zijn top een ringvormige helmknop, van daar de naam van het plantengeslacht: *Cyclanthera* (*cyclus*, kring; *anthera*, meeldraad). Het behoort tot de familie der komkommengewassen of cucurbitaceën. Onze plant lijkt door zijn bladeren en ranken, dunkt mij, op een afstand en afgezien van vrucht en bloem, heel veel op de eenige inlandsche vertegenwoordiger van de komkommervamilie; de heggerank, *Bryonia dioica*. Al de andere planten van de familie zooals komkommers en kalebas zijn kweek- of siergewassen, en evenals *Cyclanthera* van tropischen oorsprong. In Zuid-Europa groeit nog een komkommersoort in 't wild, die ook den inhoud van de vrucht wegschiet; maar dat gaat daar door 't afspringen van een deksel van de vrucht; dat is de springkomkommer, een heel andere plant dan onze *Cyclanthera explodens*.

E. HEIMANS.